

*Олена Валентинівна Крекотень
(Суми, Україна)*

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ
(Методика викладання мови та літератури)

**МОДЕЛЮВАННЯ ЧИТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ У ВИВЧЕННІ
ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

Сучасне викладання іноземної мови характеризується пошуком шляхів формування мотивів навчання як умови досягнення підвищення результативності процесу опанування студентами іноземної мови.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз стану викладання професійно спрямованої іноземної мови в умовах її реформування показує, що результати навчання студентів, рівень їх пізнавальної активності та самостійності, значною мірою не відповідають запитам суспільства. Проблема формування мотивів опанування іноземної мови не може бути ефективно реалізованою у навчально-виховному процесі, якщо використовувати лише традиційні методи, форми, засоби навчання, не враховуючи нові тенденції, притаманні сучасному розвитку педагогічної науки.

Актуальність написання статті обумовлена постійно зростаючою потребою в моделюванні нових, науково обґрунтованих, практично значимих та методично доцільних шляхів використання автентичних текстів, пов'язаних з професійною направленістю студента. Це дозволить виробити стійкий інтерес до предмету. Головний акцент тут ставиться на застосуванні методу моделювання читання автентичних текстів, що є одним із ефективних підходів до викладання іноземної мови, який дасть змогу формувати гнучку, свідому, творчу, успішну особистість, здатну до саморозвитку та самореалізації.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні методу моделювання читання автентичних текстів в межах його впровадження в навчально-

виховний процес; у зосередженні уваги на принципах відбору текстів, у розробці моделі читання.

Моделювання дозволяє перенести особливості побудови моделі на об'єкт, оскільки вона (модель) повторює поведінку об'єкту моделювання та його структуру. Моделюються ті характеристики лінгвістичного об'єкту, які пов'язані зі структурною його організацією [1, с. 6].

Проблема використання моделей у процесі навчання не нова. Вона досліджувалася в різних аспектах: застосування методу моделювання у дидактиці (Ю.В.Васьков, Є.Д.Матрон, В.М.Мізінцев, Р.Я.Касимов, Г.С.Сухобська); моделі, методи і механізми підвищення ефективності навчального процесу (В.Ф. Бабкін, І.В. Бурєєва, В.Г. Кузь, І.С. Колодій, С.О.Шаронова); моделювання педагогічних ситуацій як спосіб підготовки майбутніх спеціалістів (О.С.Березюк, М.Г.Горкун, А.М.Дахін, Ю.М.Кулюткін, О.Г. Штепа); навчання іншомовного мовлення з використанням імітаційного (рольового) моделювання (О.І.Близнюк, Л.Р. Вишнякова, Р.М.Гладушина, І.В.Коломієць, Л.І.Крюкова, І.С.Ладенко, Лівінгстоун Керол, Ю.А.Олійник).

Водночас окремі аспекти проблеми використання моделей у теорії і практиці навчання ще недостатньо вивчені. Потребують дослідження питання моделювання читання автентичних текстів, що відображають характерні риси професійної діяльності студентів аграрного вишу.

Якщо визнати, що найважливішим для прикладного використання лінгвістичних знань є оптимізація, тоді оптимізується, тобто моделюється, такий мовний компонент, який потрібен для вирішення конкретної поставленої проблеми, а модель як результат представлення конкретного мовного компонента виявляється тільки одним з етапів прикладного опису, повна схема якого за Барановим А. М. виглядає так: 1) складання технічного завдання; 2) аналіз проблемної області; 3) вибір засобів опису проблемної області; 4) моделювання проблемної області; 5) верифікація результату [1, с. 7].

Ще понад три століття тому великий чеський педагог Ян Амос Коменський дивувався з того, наскільки в сучасних йому школах вивчення

іноземної мови було важким. «Боже мій, - писав він, - як ускладнено і розтягнуто вивчення навіть однієї латинської мови. Кухарі на кухні, слуги при обозі, майстровий люд - усі вони, роблячи свою справу чи знаходячись при війську, під час походів швидше засвоюють чужу мову, навіть дві або три, ніж вихованці шкіл за умови вільного часу й величезного напруження - одну латинську мову. І з яким нерівним успіхом! Ті після кількох місяців вільно гомонять про те, що їм потрібно, а ці через п'ятнадцять і навіть двадцять років можуть вимовити лише дещо з латини і то в більшості випадків за допомогою граматик і словників.» [2, с. 104]

Манжіянт та Парпет вважають, що вивчення іноземної мови у професійно направлених інституціях треба замінити на вивчення професійної іноземної мови, що виходить з кількох причин: по-перше, «попиту клієнта», а по-друге, замовлення держави. [5] Особливу роль у викладанні професійно орієнтованої іноземної мови, на наш погляд, відіграє робота з автентичним матеріалом.

Автентичний документ визначається як документ, що не містить педагогічних цілей і стає педагогічним при використанні викладачем» [6, с. 57]

Це документи, що належать реальному світу читачів, в якості прикладу можна навести брошури, туристичні листівки, афіші, інтерв'ю тощо. Вони мають важливе значення для тих, хто вивчає мову, бо дають можливість напряду використати мову в комунікативних ситуаціях з реального життя. Крім того, вони ознайомлюють з культурою країни.

У цих умовах визначною стає роль педагога, бо він має вміло знайти автентичний текст, що відповідає рівню володіння мовою та бути певною мірою привабливим для студента.

Обравши документ, важливо створити дидактичну модель, що б дозволила використати документ на 100%. Ця модель складається з кількох етапів. Перший етап – це **представлення** тексту, яке складається з 4 підпунктів: **сенсифікація, представлення, загальне розуміння та детальне розуміння.** [4, с. 128]

Під час першого можливе використання шуму або музики , яке стимулює допитливість та пам'ять студентів та провокує бажання знати більше. Йдеться про схеми, міміку або аналіз малюнку. Тепер студент готовий до сприйняття матеріалу, отже можливий етап гіпотези, коли кожен висловлюється, про що йтиме мова. Викладач не має за мету відповідати на питання, а заохотити студентів до розгадування комунікативних ситуацій документу. Отже, щоб перевірити гіпотези, вони переходять до етапу глобального розуміння, читаючи і слухаючи документ вперше. Потім поступово переходять до більш детального розуміння тексту, виконуючи при цьому більш конкретні лінгвістичні завдання. Цей етап може супроводжуватись заповненням анкет або таблиць, для чого потрібно декілька разів перечитати або переслухати текст. Потім студенти повинні мати можливість обмінятися інформацією, порівняти і виправити свої помилки.

Другий етап складається з двох складових : **аналізу** та **концептуалізації**. По-перше, необхідно проаналізувати використану в документі мову, студенти шукають в тексті форми , які дозволяють вирішити поставлену комунікативну задачу. Щоб полегшити цю задачу, краще дозволити працювати в групах. Леменьє порівнює роботу студента на цьому етапі з детективом, який шукає знаки, щоб розгадати загадку. Переходячи до етапу концептуалізації, група має проаналізувати всі факти і представити висновок-правило.

Наступний етап – **систематизація** передбачає систему вправ націлену на досягнення комунікативної мети, а потім - **репродукція** включає в себе вживання в ситуаціях мовлення. На цьому етапі доречно використовувати рольові ігри, симуляції або письмове редагування листів або статей.

І , нарешті, останній, **творчий етап** передбачає реалізацію дидактичної моделі в реаліях іншомовної комунікації.

Джерела інформації, що використовуються викладачем для підготовки роботи над автентичними текстами, можуть бути пізніше використані самими студентами за умов спрямованого керування. Важливо надати їм можливість проявити ініціативу у відборі інформації, яка ніколи не буває надлишковою.

Процес її обробки та аналізу створить можливість розвивати критичне мислення, оперування інформаційним потоком, зрештою - організовувати дебати. Відповідно до джерела інформації (наукові та науково-популярні тексти, художні книги, газетний та журнальний матеріал, рекламні буклети, відеоролики, рекламні ролики, художні фільми, фотоматеріал, інформація з Інтернету, е-мейл, поштові листи та інше) викладач добирає форми й методи роботи, технології та методики опрацювання матеріалу.

Зміст тексту можна представити як схему відносин тих об'єктів (предметів), про які в ньому згадується. Ці об'єкти називаються денотатами, їх ієрархія формує зміст тексту. Денотатна схема тексту відрізняється від звичайного плану тим, що в ній відображені не тільки послідовність викладу змісту тексту, а й характер взаємозв'язку різних частин змісту.

Для складання денотатної схеми необхідно [3]:

а) записати основну тему абзацу; б) назвати факти, які відносяться до даної теми; в) представити графічно факти основної теми даного абзацу у вигляді денотатної карти, використовуючи лексико-граматичний ланцюжок абзацу; г) продовжити складня теми, визначаючи додаткові графи на основі лексико-тематичного ланцюжка подальших абзаців. Підсумовуючи вище сказане, необхідно відмітити, що робота з професійно спрямованими автентичними текстами має відповідати основним принципам європейської системи навчання іноземної мови.

Принцип професіоналізації. Викладач іноземної мови має максимально професіоналізувати заняття, незважаючи на малу кількість годин, навчити студентів професійним якостям, використовуючи мовні навички. Досягати цієї мети треба поступово і цілеспрямовано.

Мотивація – головне для майбутнього спеціаліста розуміння, що немає невмотивованих студентів, є викладачі, які не можуть зацікавити. Тому дуже важливим для викладача є перший крок: спираючись на базові знання, які визначаються методом тестів та самооцінки, поступово додавати складності, не забуваючи про професійний аспект.

Принцип позитивного відношення до студентів є одним з найголовніших. Оцінка завжди має бути позитивною, а похвала - бути всюди, де є навіть найменший рух вперед.

Принцип автентичності матеріалу. Викладач повинен виходити від програми, але використовувати при цьому різноманітні підручники, посібники, а особливо Інтернет. Що стосується читання, треба більше займатися вибіркоким читанням, оглядовим, бо у повсякденному житті ми мало сидимо із книжками, перекладаючи дослівно текст, нам потрібна з тексту тільки інформація. У цьому світлі доцільніше використовувати тексти та підручники з малюнками. В умовах аграрних закладів при відсутності яскравих спеціалізованих посібників з іноземної мови, слід брати підручники зі спеціальності, наприклад, з біології.

Принцип первинності тексту. Граматика при викладанні іноземної мови - лише допоміжне знаряддя, тому *первинним* має бути *текст* або професійна інформація, яка може бути висвітлена за допомогою певних граматичних форм.

При роботі з Інтернетом не слід давати чіткі накази, а направляти роботу студента у певному напрямку. Наприклад, дається адреса сайту, студенти за 15 хвилин повинні знайти певну кількість термінів, або виписати заголовки, які їх зацікавили, або знайти короткий інформаційний текст, статтю, або оголошення та ін.

Студентів слід навчати оцінювати ситуацію та приймати рішення навіть на елементарному рівні. Велика роль приділяється командній роботі та рольовим іграм.

Оскільки світ розвивається по шляху інтернаціоналізації, студенти вищих навчальних аграрних закладів мають можливість проходити практику за кордоном, пріоритети у викладанні іноземної мови дещо змінилися, і методика викладання має відповідати світовим стандартам.

Література:

1. Філіппова Н. М. Вступ до прикладної лінгвістики: Моделювання у мові: Навчальний посібник / Ніна Михайлівна Філіппова. – Миколаїв : НУК, 2004. – 36 с.
2. Василенко М. Граючись - виграємо / М. Василенко // Інозем. мови в навч. закладах. - 2003. - № 1. - С. 104-106.
3. Pierson R. Making Sense in English. Grammar in Context/ R. Pierson – Reading, Mass.: Addison Wesley, 1998. – 263 p.
4. Lemeunier V. Un cadre méthodologique cohérent : l'unité didactique.- 2006, [01 juillet 2013], <http://www.francparler-oif.org/didactique/les-articles/2401-elaborer-une-unite-didactique-a-partir--dun-document-authentique.html>
5. Mangiante J-M., Parpette C. Le français sur objectif spécifique : de l'analyse des besoins à l'élaboration d'un cours. Paris : Hachette, 2004 – 367 p.
6. Tagliante C. La classe de langue. Paris : CLE International, 2006- 185 p.

Крекотень Олена Валентинівна

Домашня адреса:

вул. Д.Коротченка, 15, кв. 77

м. Суми, 40034, Україна

тел+380669273141

E-mail: zhouravliova66@ukr.net

Місце роботи:

Сумський національний аграрний університет,
старший викладач кафедри іноземних мов